

*Турчинов К.О.
докторант
Західноукраїнського національного
університету*

ПАРЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Дослідження функцій та особливостей функціонування Європейського Парламенту має значний потенціал для вдосконалення української політичної системи, підвищення ефективності законодавчого процесу та посилення демократичних інститутів. Вивчення позитивного досвіду функціонування Парламенту Європейського Союзу (ЄС) сприятиме зміцненню політичної стабільності, прозорості та підзвітності влади в Україні, а також підвищить її спроможність до інтеграції у європейські структури.

Передусім слід зауважити, що Європейський Парламент є єдиним органом, який безпосередньо обирається громадянами ЄС, де представники пропорційно репрезентують населення кожної з держав-членів ЄС. На сьогодні Парламент ЄС складається з 720 депутатів, які організовані не за національними ознаками, а за політичними групами, що відображає різноманітність політичних поглядів у межах ЄС. Депутати Європейського Парламенту обираються кожні п'ять років шляхом прямих виборів, а кількість представників від кожної країни визначається пропорційно до її населення, що забезпечує рівне представництво громадян усіх держав-членів ЄС [1]. Водночас, це забезпечує демократичну легітимність парламенту та дає можливість кожному громадянину ЄС впливати на формування законодавчої влади.

Європейський Парламент відіграє вирішальну роль у законодавчій діяльності, нагляді за роботою інституцій та фінансовому управлінні ЄС, що сприяє забезпеченню демократичного управління та підзвітності в

межах ЄС [2]. Загалом, Європейський Парламент виконує три основні функції: законодавчу, наглядову та бюджетну.

Законодавча функція Європейського Парламенту проявляється у тому, що разом з Радою ЄС, він бере участь у процесі ухвалення законів на основі пропозицій Європейської Комісії. Цей процес включає прийняття рішень щодо міжнародних угод та розширення ЄС. Парламент також розглядає робочу програму Комісії і може просити її запропонувати певне законодавство. Ця функція забезпечує законодавчу основу для функціонування ЄС та гарантує участь представників громадян у створенні європейського права. Тому, на відміну від традиційних національних парламентів, Європейський Парламент не має права самостійно ініціювати законодавство, однак відповідно до Лісабонського договору, жодне законодавство ЄС не може бути ухвалене без участі Європарламенту. Це підкреслює важливість парламенту в законодавчому процесі та забезпечує необхідний контроль за ухваленням законодавства [3].

Слід зауважити, що важливу роль у законодавчому процесі відіграють комітети парламенту та політичні групи. Європейський Парламент складається з 20 комітетів та трьох підкомітетів, кожен з яких спеціалізується на окремій сфері. Кількість членів у комітетах варіюється від 25 до 88 депутатів. Кожен комітет має голову, бюро та секретаріат і збирається раз чи двічі на місяць у Брюсселі. Політичний склад комітетів відображає загальний склад парламенту, що забезпечує різноманітність політичних поглядів у кожному комітеті [1].

Наглядова функція Європейського Парламенту проявляється у тому, що саме він здійснює демократичний контроль над усіма інституціями ЄС. Європарламент обирає Президента Комісії та затверджує її склад як органу, маючи також можливість голосувати за вотум недовіри, що може зобов'язати Комісію піти у відставку. Парламент схвалює, як були

витрачені бюджетні кошти ЄС, розглядає петиції громадян та проводить розслідування. Він обговорює монетарну політику з Європейським центральним банком, ставить запитання Комісії та Раді, а також спостерігає за виборами. Дані заходи спрямовані на забезпечення підзвітності та прозорості діяльності європейських інституцій, що, як показує практика, зміцнює довіру громадян до ЄС.

Бюджетна функція відображається у повноваженнях Європейського Парламенту щодо ухвалення бюджету ЄС спільно з Радою, а також затвердженні довгострокового бюджету ЄС. Це дозволяє парламенту впливати на фінансові пріоритети ЄС, забезпечуючи ефективне використання ресурсів для реалізації його політик та програм. Саме бюджетна функція парламенту є ключовою для стабільного фінансового планування та управління ЄС.

Особливістю Європейського Парламенту є існування політичних груп, які формуються не за національними, а за ідеологічними ознаками. Це дозволяє депутатам з різних країн об'єднуватися за спільними політичними переконаннями та спільно працювати над законодавчими ініціативами. Політичні групи відіграють ключову роль у формуванні політичної стратегії Парламенту, розподілі ролей у комітетах та визначенні порядку денного [1].

Таким чином, Європейський Парламент є важливою інституцією ЄС, яка забезпечує демократичне представництво громадян усіх держав-членів. Хоча він не має права самостійно ініціювати законодавство, роль Європарламенту у законодавчому процесі є вирішальною, оскільки жодне законодавство не може бути ухвалене без його участі. Комітети та політичні групи Парламенту відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності та різноманітності політичного процесу. Така його структура та функціонування сприяють стабільності, демократичності та ефективності управління в межах ЄС.

Видається, дослідження функцій та особливостей функціонування Європейського Парламенту має важливе значення для України. Передусім, Європейський Парламент слугує прикладом успішного функціонування представницького органу в умовах багатонаціонального об'єднання. Аналіз його діяльності може надати Україні цінні інсайти щодо ефективного забезпечення представництва інтересів різних регіонів та груп населення в межах єдиної політичної системи. Особливо корисним є досвід організації виборів та формування політичних груп на основі ідеологічних, а не національних ознак, що може сприяти подоланню внутрішніх розбіжностей та посиленню політичної єдності в Україні. У свою чергу, це створює основи для більш структурованого та цілеспрямованого законодавчого процесу, тому впровадження подібних підходів може сприяти підвищенню ефективності роботи українського парламенту та зміцненню демократичних інститутів. Також, хоч Європейський парламент не має права самостійно ініціювати законодавство, його роль у законодавчому процесі ЄС є значною завдяки співпраці з іншими інституціями ЄС та впливу через комітети та політичні групи. Вивчення цих механізмів може допомогти Україні вдосконалити власну законодавчу процедуру та забезпечити більш ефективний контроль за виконавчою владою. Це особливо актуально у контексті необхідності посилення прозорості та підзвітності уряду. Крім того, дослідження функцій та особливостей Європейського парламенту є важливим кроком у напрямку євроінтеграції України. Глибоке розуміння структури та діяльності даної інституції дозволить Україні більш ефективно адаптувати свої внутрішні процеси до європейських стандартів, що є необхідним для подальшого розвитку співпраці з ЄС та поступової інтеграції до його політичних та економічних структур.

Література:

1. European Parliament. <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament/en#:~:text=The%20European%20Parliament%20is%20the,on%206%2D9%20June%202024>

2. Ariadna Ripoll Servent, Olivier Costa. The European Parliament: Powerful but Fragmented. Dermot Hodson; Uwe Puetter; Sabine Saurugger; and John Peterson (ed.). The Institutions of the European Union, Oxford University Press, 2021, 9780198862222. fhalshs-03498368

3. Сергій Герасимчук. Завдання та принципи роботи Європейського Парламенту. 2023. <https://prismua.org/zavdannia-ta-pryntsy-py-roboty-yevroparlamentu/>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Пріоритети зміцнення безпеки держави та
підвищення ефективності правоохоронної
діяльності: національні та міжнародні контексти**